

Brüssel, 13. juuni 2022
(OR. fr, en)

9764/22

ECOFIN 553
UEM 157
SOC 348
EMPL 230
COMPET 451
ENV 552
EDUC 221
RECH 344
ENER 260
JAI 815
GENDER 93
ANTIDISCRIM 73
JEUN 104
SAN 349

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Komisjoni dok nr:	9417/22 - COM(2022) 614 final
Teema:	Soovitus: NÕUKOGU SOOVITUS, milles käsitletakse Ungari 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitusel eelnõu, mis põhineb komisjoni ettepanekul COM(2022) 614 final ning mida on muudetud ja milles on kokku lepitud nõukogu erinevates komiteedes.

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

**milles käsitletakse Ungari 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus
Ungari 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

- (1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,² millega loodi taaste- ja vastupidavusrahadu. Taaste- ja vastupidavusrahadust antakse rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. See aitab majandusel taastuda ning teha eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks kestlikke ja majanduskasvu soodustavaid reforme ja investeeringuid, tugevdades samas liikmesriikide majanduse vastupidavust ja potentsiaalset majanduskasvu. Samuti aitab see tugevdada riigi rahanduse kestlikkust ning edendada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis. 2022. aasta juunis ajakohastatakse kooskõlas määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikega 2 taaste- ja vastupidavusrahadust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.
- (2) 24. novembril 2021 võttis komisjon vastu iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2022) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse 7. mail 2021 allkirjastatud Porto sotsiaalkohustust rakendada edasi Euroopa sotsiaalõiguste sammast, mille Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kuulutasid välja 17. novembril 2017. Euroopa Ülemkogu kiitis 2022. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid heaks 25. märtsil 2022. 24. novembril 2021 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Ungarit ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka ettepaneku 2022. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis ühise tööhõivearuande vastu 14. märtsil 2022.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahadu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (3) Venemaa sissetung Ukrainasse pärast ülemaailmset pandeemiat on märkimisväärselt muutnud geopoliitilist ja majanduslikku olukorda. Sissetungi mõju liikmesriikide majandusele avaldub muu hulgas kõrgemates energia-, toidu- ja toorainehindades ning kehvemates kasvuväljavaadetes. Kõrgemad energiahinnad mõjutavad tugevasti eelkõige kõige haavatavamaid leibkondi, kes kannatavad energiaostuvõimetuse all või elavad selle ohus, samuti ettevõtteid, mis on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad. Liit seisab silmitsi ka Ukrainast põgenevate inimeste enneolematu sissevooluga. Venemaa agressioonisõjast tulenevad majanduslikud tagajärjed on mõjutanud liikmesriike ebaühtlaselt. Sellega seoses käivitati 4. märtsil 2022 nõukogu rakendusotsusega (EL) 2022/382³ esimest korda nõukogu direktiiv 2001/55/EÜ,⁴ millega anti Ukrainast pärit põgenikele õigus seaduslikult liidus viibida ning juurdepääs haridusele ja koolitusele, tööturule, tervishoiule, eluasemele ja sotsiaalhoolekandele. Ungarile on algatuse „Ühtekuuluvusmeetmed pagulaste toetamiseks Euroopas“ (CARE) ning programmi „Ühtekuuluvust ja Euroopa territooriume toetav taasteabi“ (REACT-EU) täiendavate eelmaksete kaudu tehtud kättesaadavaks erakorraline toetus, et kiiresti reageerida Ukrainast põgenevate inimeste vastuvõtu ja integreerimise vajadustele.

³ Nõukogu 4. märtsi 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse (ELT L 71, 4.3.2022, lk 1).

⁴ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12).

- (4) Võttes arvesse kiiresti muutuvat majanduslikku ja geopoliitilist olukorda, jätkub Euroopa poolaasta raames 2022. aastal majandus- ja tööhõivepoliitika ulatuslik koordineerimine, lähtudes samal ajal taaste- ja vastupidavusrahastrahastu rakendamisnõuetest, nagu on märgitud 2022. aasta kestliku majanduskasvu analüüsis. Vastuvõetud taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine on oluline poliitiliste prioriteetide elluviimiseks Euroopa poolaasta raames, kuna kavades käsitletakse kõiki 2019. ja 2020. aasta Euroopa poolaasta tsüklites esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärsed osa neist. 2019. ja 2020. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21, nagu ka riigipõhised soovitused, mis esitati enne selliste läbivaadatud, ajakohastatud või muudetud kavade esitamise kuupäeva.
- (5) Stabiilsuse ja kasvu pakti üldist vabastusklauslit on kohaldatud alates 2020. aasta märtsist. Oma 3. märtsi 2021. aasta teatises „Üks aasta pärast COVID-19 puhangu algust: eelarvepoliitika meetmed“ esitas komisjon oma seisukoha, et otsuse tegemisel üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamise või jätkamise kohta tuleks lähtuda majandusolukorra üldhinnangust, kusjuures peamiseks kvantitatiivseks kriteeriumiks peaks olema liidu või euroala majandustegevuse tase võrreldes kriisieelse tasemega (2019. aasta lõpp). Võttes arvesse suurenenud ebakindlust ja majandusväljavaateid ohustavaid suuri langusriske Euroopas toimuva sõja kontekstis, enneolematut energiahindade tõusu ja jätkuvaid häireid tarneahelates, on põhjendatud stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamisaja pikendamine 2023. aastani.

- (6) Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus,⁵ milles esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2021. aasta lähenemisprogrammi kohta, esitatud lähenemisviisi kohaselt on üldist eelarvepoliitikat praegu kõige parem mõõta esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusraha tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid⁶. Selleks et hinnata, kas riigi eelarvepoliitika on konservatiivne ja kas eelarve struktuur soodustab kestlikku taastumist kooskõlas rohe- ja digipöördega, tuleks üldisest eelarvepoliitikast kaugemale minnes pöörata tähelepanu ka riiklikult rahastatavate⁷ esmaste jooksvate kulude (millest on maha arvatud kaalutusõiguse alusel võetud tulumeetmed ja välja jäetud COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ja investeeringute arengule.

⁵ Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2021. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 78).

⁶ Käesolevas soovitus esitatud hinnangud eelarvepoliitika ja selle komponentide kohta on komisjoni hinnangud, mis põhinevad komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi aluseks olevatel eeldustel. Komisjoni hinnangud keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu kohta ei hõlma selliste reformide positiivset mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada potentsiaalset majanduskasvu.

⁷ Ei rahastata taaste- ja vastupidavusraha ega muudest liidu vahenditest antavate toetustega.

- (7) 2. märtsil 2022 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse 2023. aasta eelarvepoliitika üldised suunised („eelarvesuunised“), et toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist. Komisjon märkis, et 2022. aasta talveprognoosi makromajandusliku prognoosi kohaselt näib üleminek 2020.–2022. aasta üldiselt toetavalt eelarvepoliitikalt üldiselt neutraalsele eelarvepoliitikale, olles samas valmis reageerima muutuvale majandusolukorrale, 2023. aastal asjakohane. Komisjon teatas, et 2023. aasta eelarvesoovitused peaksid jätkuvalt olema liikmesriikide vahel diferentseeritud ja nendes tuleks arvesse võtta võimalikku ülekanduvat mõju riikide vahel. Komisjon kutsus liikmesriike üles kajastama suuniseid oma stabiilsus- ja lähenemisprogrammides. Komisjon võttis kohustuse jälgida tähelepanelikult majandusarengut ja kohandada oma poliitikasuuniseid vastavalt vajadusele ning hiljemalt 2022. aasta mai lõpus esitatavas Euroopa poolaasta kevadpaketis.
- (8) Seoses eelarvesuunistega võetakse 2023. aasta eelarvesoovitustes arvesse halvenenud majandusväljavaateid, suurenenud ebakindlust ja täiendavaid langusriske ning võrreldes komisjoni 2022. aasta talveprognoosiga kiiremat inflatsiooni. Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb eelarvemeetmete abil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse ning säilitada kõige haavatavamate leibkondade ostujõud, et leevendada energiahinna tõusu mõju ja aidata piirata teisest inflatsioonisurve sihipäraste ja ajutiste meetmete abil. Eelarvepoliitika peab jääma paindlikuks, et kohaneda kiiresti muutuvate oludega, sealhulgas Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast kaitse ja julgeoleku osas tulenevate väljakutsetega, ning see peab olema liikmesriikide vahel diferentseeritud vastavalt nende eelarve- ja majandusolukorrale, võttes sealhulgas arvesse, kuidas neile mõjub kriis ja Ukrainast põgenenud inimeste sisseränne.
- (9) 29. aprillil 2022 esitas Ungari oma 2022. aasta riikliku reformikava ja 2022. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos.

- (10) 23. mail 2022 avaldas komisjon Ungari kohta 2022. aasta riigiaruande. Ta hindas Ungari edusamme riigipõhiste soovitude täitmisel, mille nõukogu võttis vastu 2019., 2020. ja 2021. aastal. Samuti hinnati Ungari edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.
- (11) 29. aprillil 2022 esitas Ungari kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artiklis 4 sätestatud tähtajaga oma 2022. aasta lähenemisprogrammi.
- (12) 23. mail 2022 esitas komisjon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande. Kõnealuses aruandes arutati Ungari eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk ületas 2021. aastal aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning valitsemissektori võlg ületas aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 60 % SKPst ega järginud võla vähendamise sihttasest. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägi- ja võlakriteerium ei ole täidetud. Kooskõlas 2. märtsi 2022. aasta teatisega leidis komisjon kõigi asjaomaste tegurite hindamisel, et võla vähendamise sihttaseme järgimine tooks kaasa liiga järsu ja varase eelarve kohandamise, mis võib ohustada majanduskasvu. Seepärast on komisjon seisukohal, et praegustes erandlikes majandustingimustes ei ole võla vähendamise sihttaseme järgimine põhjendatud. Nagu teatatud, ei teinud komisjon 2022. aasta kevadel ettepanekut algatada uusi ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusi ning hindab 2022. aasta sügisel uuesti, kas on vaja teha ettepanek selliste menetluste algatamiseks.

(13) Oma 20. juuli 2020. aasta soovitus⁸ soovitas nõukogu Ungaril võtta 2020. ja 2021. aastal kooskõlas üldise vabastusklausliga kõik vajalikud meetmed, et tulemuslikult reageerida COVID-19 pandeemiale ning toetada majandust ja selle taastumist. Samuti soovitati Ungaril juhul, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon keskpikas perspektiivis ja tagada võla kestlikkus, suurendades samal ajal investeeringuid. Eurostati kinnitatud andmete põhjal vähenes Ungari valitsemissektori eelarvepuudujääk 7,8 %-lt SKPst 2020. aastal 6,8 %-le SKPst 2021. aastal. Ungari eelarvepoliitilised meetmed toetasid majanduse taastumist 2021. aastal, samal ajal kui ajutised erakorralised meetmed vähenesid 4,0 %-lt SKPst 2020. aastal 0,8 %-le SKPst 2021. aastal. Ungari 2021. aasta meetmed olid kooskõlas nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitusega. 2020. ja 2021. aastal valitsuse poolt kaalutusõiguse alusel võetud eelarvemeetmed olid enamasti ajutised või kompenseeritud tasakaalustavate meetmetega. Samas ei olnud ajavahemikus 2020–2021 valitsuse võetud teatavad kaalutusõigusel põhinevad meetmed ajutised või neil ei olnud tasakaalustavaid meetmeid, eelkõige tööandjate sotsiaalmaksete vähendamine, koolitusmaksu tühistamine, füüsilise isiku tulumaksu vabastus alla 25 aasta vanustele töötajatele, 13. kuu pensionimakse taaskehtestamine ja arstide palga tõstmine. Eurostati kinnitatud andmete kohaselt langes valitsemissektori võlg 79,6 %-lt SKPst 2020. aastal 76,8 %-le SKPst 2021. aastal.

⁸ Nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitus, milles käsitletakse Ungari 2020. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2020. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 282, 26.8.2020, lk 107).

(14) 2022. aasta lähenemisprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on soodne. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2022. aastal 4,3 % ja 2023. aastal 4,1 %. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosis eeldatakse sellega võrreldes väiksemat SKP reaalkasvu: 2022. aastal 3,6 % ja 2023. aastal 2,6 %, peamiselt kuna eeldatakse, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu avaldab püsivamat makromajanduslikku mõju. Komisjoni prognoosi kohaselt kasvab eratarbimine vähem, eelkõige 2023. aastal, ja investeringud kasvavad nii 2022. kui ka 2023. aastal aeglasemalt. Valitsus prognoosib oma 2022. aasta lähenemisprogrammis, et valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk väheneb 2022. aastal 4,9 %-le SKPst ja 2023. aastal 3,5 %-le SKPst. 2022. aastal on vähenemine tingitud peamiselt nominaalse SKP jätkuvast kiirest kasvust. 2022. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 2022. aastal 76,1 %-le ja 2023. aastal 73,8 %-le. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2022. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk on 2022. ja 2023. aastal vastavalt 6,0 % SKPst ja 4,9 % SKPst. See on 2022. aasta lähenemisprogrammis prognoositud puudujäägist suurem peamiselt prognoositud vähem soodsate makromajanduslike väljavaadete tõttu, eelkõige 2023. aastal, ning suurema kulude kasvu tõttu, mis hõlmab kapitalisüste konnaaletttevõtetele ulatuses 1,1 % SKPst 2022. aastal ja täiendavad 0,7 % SKPst 2023. aastal. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse kõrgem, s.o 2022. aastal 76,4 % ja 2023. aastal 76,1 %. Erinevus tuleneb suuremast esmasest eelarvepositsioonist ja vähem soodsast nominaalse SKP dünaamikast. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on keskpika perioodi (kümme aastat) keskmine potentsiaalne SKP kasv hinnanguliselt 3,2 %. See hinnang ei hõlma aga selliste reformide mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada Ungari potentsiaalset majanduskasvu.

- (15) 2022. aastal kaotab valitsus järk-järgult COVID-19 kriisile reageerimiseks võetud meetmed, nii et ajutised erakorralised meetmed peaksid prognooside kohaselt vähenema 0,8 %-lt SKPst 2021. aastal 0,0 %-le SKPst 2022. aastal. Valitsemissektori eelarvepuudujääki mõjutavad energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud meetmed, mille maht on komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt 2022. aastal 1,2 % SKPst ja 2023. aastal 0,7 % SKPst⁹. Need meetmed hõlmavad valitsuse hüvitisi kommunaalteenuste, mis seisnevad kapitalisiiretes reguleeritud energiahindadest tuleneva eeldatava kahju katmiseks, kütuseaktsiiside ajutises vähendamises ning hüvitistes väikestele tanklatele. Kõigist meetmetest on teatatud ajutiste meetmetena, v.a gaasi ja elektri jaehindade alaline ülempiir. Kui aga energiahinnad jäävad kõrgeks ka 2023. aastal, võidakse mõned neist meetmetest säilitada. Mõned neis meetmetest ei ole oma olemuselt suunatud, eelkõige energia jaehindade üldised ülempiirid ja aktsiisi vähendamine. Valitsemissektori eelarvepuudujääki mõjutavad ka Ukrainast põgenenud isikutele ajutise kaitse pakkumise kulud, mille maht on komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt 2022. aastal 0,2 % SKPst ja 2023. aastal 0,3 % SKPst¹⁰.
- (16) Oma 18. juuni 2021. aasta soovitusel soovitas nõukogu Ungaril säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahaastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud. Samuti soovitas nõukogu Ungaril juhul, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon ja tagada riigi rahanduse kestlikkus keskpikas perspektiivis ning samal ajal suurendada investeeringuid majanduskasvu potentsiaali hoogustamiseks.

⁹ Näitajad kajastavad alates 2021. aasta sügisest võetud meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tuluseid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

¹⁰ Eeldatakse, et Ukrainast liitu põgenenud isikute koguarv jõuab 2022. aasta lõpuks järk-järgult 6 miljonini ning nende geograafiline jaotus põhineb olemasoleva diasporaa suurusel, vastuvõtva liikmesriigi elanikkonna suhtelisel suurusel ja Ukrainast põgenenud isikute tegelikul jaotusel üle kogu liidu 2022. aasta märtsi seisuga. Inimese kohta arvatud eelarvekulude puhul põhinevad hinnangud komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse Euromodi mikrosimulatsiooni mudelil, võttes arvesse nii rahaülekandeid kui ka mitterahalisi hüvitisi, nagu haridus ja tervishoid.

(17) Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi ja Ungari 2022. aasta lähenemisprogrammis esitatud teabe põhjal prognoositakse, et eelarvepoliitika on 2022. aastal üldiselt neutraalne (–0,1 % SKPst), samas kui nõukogu soovitas toetavat eelarvepoliitikat¹¹. Ungari kavatses jätkuvalt toetada majanduse taastamist, kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut täiendavate investeeringute rahastamiseks, nagu on soovitanud nõukogu. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulutuste positiivne panus majandustegevusse peaks võrreldes 2021. aastaga vähenema 1,0 protsendipunkti SKPst liidu vahendite eeldatava aeglasema kasutamise tõttu¹². Riiklikult rahastatavad investeeringud peaksid 2022. aastal andma eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,2 protsendipunkti¹³. Seepärast kavatses Ungari säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu on soovitanud nõukogu. Samal ajal peaks riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) 2022. aastal andma üldisesse eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,4 protsendipunkti. See hõlmab energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetavate meetmete (0,1 % SKPst) ning Ukrainast põgenenud isikutele ajutise kaitse andmise kulude (0,2 % SKPst) täiendavat mõju. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasvu (ilma uute tulumeetmeteta) panustab ka mitu kaalutusõigusel põhinevat meetet, näiteks 13. kuu pensionimakse taaskehtestamine, palgalisad õiguskaitseasutuste töötajatele ja sõjaväeametnikele ning tööandjate sotsiaalmaksete ja koolitusmaksu vähendamine.

¹¹ Näitaja miinusmärk vastab esmaste kulude kasvu liigsele kasvule võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades ekspansiivsele eelarvepoliitikale.

¹² Need on komisjoni prognoosid. Komisjon ei ole Ungari taaste- ja vastupidavuskava veel hinnanud.

¹³ Muudel riiklikult rahastatavatel kapitalikuludel peaks olema ekspansiivne panus 0,4 protsendipunkti SKPst, mis on suurel määral põhjustatud kommunaalteenuste rekapiitalseerimise mõjust eelarvele.

- (18) Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika seisund, eeldusel et poliitikat ei muudeta, 2023. aastal +1,9 % SKPst¹⁴. Prognooside kohaselt jätkab Ungari 2023. aastal taaste- ja vastupidavusrahaantavate toetuste kasutamist, et rahastada täiendavaid investeringuid majanduse taastamise toetuseks. Taaste- ja vastupidavusrahaantavate toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulutuste positiivne panus majandustegevusse peaks 2023. aastal suurenema 0,3 protsendipunkti SKPst. Riiklikult rahastatavad investeringud peaksid 2023. aastal andma eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,4 protsendipunkti¹⁵. Samal ajal peaks riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) 2023. aastal andma üldisesse eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 1,9 protsendipunkti. See hõlmab energiahindade tõusu leevendamiseks võetud meetmete (0,1 % SKPst) järkjärgulise kaotamise ja Ukrainast põgenenud inimestele ajutise kaitse andmisega seotud täiendavate kulude (0,1 % SKPst) mõju.
- (19) 2022. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk järkjärgult vähenema 2,5 %-le SKPst 2024. aastal ja 1,5 %-le SKPst 2025. aastal. Seega peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk jääma 2024. aastal alla 3 % SKPst. 2022. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse 2025. aastani vähenema – 2024. aastal 70,4 %-le ja 2025. aastal 66,9 %-le. Komisjoni analüüsi kohaselt näivad võla kestlikkusega seotud riskid keskpikas perspektiivis keskmised.

¹⁴ Näitaja plussmärk vastab esmaste kulude kasvu vähesele kasvule võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades pärssivale eelarvepoliitikale.

¹⁵ Muudel riiklikult rahastatavatel kapitalikuludel peaks olema pärssiv panus 0,6 protsendipunkti SKPst, mis on suurel määral põhjustatud perekondadele ette nähtud renoveerimistoetuste järkjärgulisest kaotamisest ning hinnanguliselt väiksemast kommunaalteenuste rekapiitalseerimisest kui 2022. aastal.

- (20) Elanikkonna vananemise ja COVID-19 kriisi ajal valitsemissektori võla suurenemise mõju suurendab pikas perspektiivis eeldatavasti Ungari riigi rahanduse kestlikkusega seotud probleeme. Pensionikulud suurenevad prognoosi kohaselt märkimisväärselt 2019. aasta ligikaudu 8 %-lt SKPst 2070. aastaks üle 12 %-le SKPst. Riigi rahanduse kestlikkuse näitajad osutavad keskpikas perspektiivis keskmistele ja pikas perspektiivis märkimisväärsetele kestlikkusriskidele. Hiljutised poliitikameetmed võimendavad kestlikkusprobleeme, suurendades valitsuse pikaajalisi pensionikohustisi. 2021. ja 2022. aastal uuesti kehtestatud 13. kuu pensionimakse suurendab eeldatavasti pensionikulusid. Maksu- ja pensionisüsteemis viimasel kümnendil tehtud muudatused suurendavad prognoosi kohaselt kulutusi kõrgepalgaliste pensionäride pensionile ning suurendavad pensionäride ebavõrdsust. Need meetmed hõlmavad pensioni arvutamisel arvesse võetava töötasu ja pensionide ülempiiri kõrvaldamist ning kindlasummalise füüsilise isiku tulumaksu kehtestamist, mis suurendab kõrget palka teenivate isikute pensioni arvutamisel arvesse võetavat töötasu. Miinimumpension on jäänud alates 2008. aastast sisuliselt muutumatuks, mis mõjutab nende olukorda, kes on jäänud vahepeal töötuks või kes on teeninud oma karjääri jooksul keskmiselt madalat palka.

- (21) Ungari esitas 30. detsembril 2021 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060¹⁶ ette nähtud partnerluslepingu ühtekuuluvuspoliitika programmdokumendid ning 26. jaanuaril 2022 majandusarengu ja innovatsiooni programm+. Kooskõlas määrusega (EL) 2021/1060 peab Ungari arvesse võtma asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi ühtekuuluvuspoliitika 2021.–2027. aasta fondide programmitöös. See on eeltingimus ühtekuuluvuspoliitika fondidest saadava rahalise toetuse tulemuslikkuse suurendamiseks ja lisaväärtuse maksimeerimiseks, edendades samal ajal nende ühtekuuluvuspoliitika fondide ning muude liidu vahendite ja fondide vahelist koordineerimist, vastastikust täiendavust ja sidusust. Ühtekuuluvuspoliitika programmide edukas rakendamine sõltub ka selliste kitsaskohtade kõrvaldamisest, mis pärsivad investeringuid, mis toetavad rohe- ja digipööret ning tasakaalustatud territoriaalset arengut.
- (22) Ungari tööturg on üldiselt heas seisukorras, kuid jätkuvalt esineb probleeme seoses naiste ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade madala tööhõive määraga. Noorte lastega emad jäävad tööturult üldjuhul pikaks ajaks kõrvale, osaliselt alla kolme aasta vanuste laste lapsehoiukohtade nappuse tõttu. Lapsehoiukohtade arv suureneb järk-järgult tänu sihtotstarbelistele programmidele, aga ka koolieelsetel lasteasutustel on töötajaid puudu. On märkimisväärseid võimalusi teatavate ebasoodsas olukorras olevate rühmade (nt madala kvalifikatsiooniga töötajad, pikaajalised töötud, puudega inimesed ja romad) tööhõive määra suurendamiseks. Neid rühmi oleks võimalik paremini rakendada, tagades neile vajalikud oskused ja aidates neil aktiivselt tööd otsida. Tööotsingu ajal antav abi on piiratud ja ainult pooled registreeritud töötutest saavad rahalist toetust. Töötushüvitise tasumise kestus on üks liidu lühematest. Töötus on koondunud vähem arenenud ja maapiirkondadesse.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

(23) Vaesusrisk on märkimisväärselt vähenenud, aga paljud inimesed ei saa endale jätkuvalt esmatarbekaupu lubada. Materiaalse ja sotsiaalse puuduse määrad on jätkuvalt ühed liidu kõrgeimad, eelkõige laste puhul. Vaesus ja sotsiaalne tõrjutus esineb eelkõige konkreetsete rühmade puhul ja konkreetsetel territooriumidel. Vaesuse määrad on romade puhul kolm kuni neli korda kõrgemad, mis osaliselt tuleneb nende piiratumast juurdepääsust tööturule ja avalikele teenustele. Ilma stabiilse töökohata perede sotsiaalne turvavõrk on viimasel kümnendil nõrgenenud ja ka vaesuse süvik on hiljuti laienenud. Maksusüsteem avaldab ebaproportsionaalselt suurt koormust madalamapalgalistele töötajatele. Madalapalgalised pered saavad ka väiksema tõenäosusega lapse kohta tulumaksusoodustust. Nende peamised sissetulekuallikad, näiteks riiklike tööde palk, miinimumpalk ja peretoetus, ei ole elukallidusega sammu pidanud. Elamute reguleeritud energiahinnad on jäänud muutumatuks, mis kaitseb kodumajapidamisi osaliselt hiljutise toormehindade kasvu eest. Kuid see ei aita vaeseid maapiirkondade kodumajapidamisi, kes kasutavad kütteks tahkekütuseid. Tõusvad eluasemehinnad tekitavad täiendavaid probleeme madala sissetulekuga peredele, kellel on probleeme sotsiaaleluruumide toetuskavades osalemisel. Samal ajal on pakutavaid sotsiaaleluruume vähe ja need on sageli halvas seisukorras.

(24) Ungari haridustulemused jäävad alla liidu keskmise. 15 aasta vanuste põhioskused on märkimisväärselt alla liidu ja piirkondlike keskmiste ning on viimasel kümnendil vähenenud. Vastupidiselt Euroopa suundumustele ei ole haridussüsteemist varakult lahkumine viimasel kümnendil vähenenud ja oli 2021. aastal 12,0 %, mis on suurem kui liidu keskmine 9,7 %. Haridussüsteemist varakult lahkumine on suurem vähem arenenud piirkondades ja kuus korda suurem romade kui muude rühmade hulgas. Kolmanda taseme hariduse diplomiga 25–34-aastaste osakaal on alates 2010. aastast suurenenud, aga on jätkuvalt üks liidu madalamaid. Osalemine täiskasvanuõppes on veidi üle poole liidu keskmisest. Digioskused on ebapiisavad, eelkõige vaesemate inimeste hulgas. Kahes kõige madalama sissetulekuga kvartiilis on elementaarsed digioskused ainult 13 %-l ja 18 %-l ungarlastest, mis on liidus ühed kõige madalamad protsendid. Ebasoodsas olukorras õpilastel on vähe võimalusi kõrghariduses osaleda. Ebavõrdsus hariduses vähendab sotsiaalse liikuvuse võimalust. Koolisüsteemi vähene tulemuslikkus ja võrdsus on tõenäoliselt seotud väheste võimalustega iseseisvalt õppekava kindlaks määrata, koolides sotsiaal-majandusliku mitmekesisuse puudumise ja õpetajate madalate palkadega. Õpetajate puudus on üha suurem probleem. Kuigi koondnäitajad, näiteks õpetajate ja õpilaste suhtarv, ei osuta märkimisväärselt puudujäägile, näitab üksikasjalikum analüüs, et õpetajaid on puudu konkreetsete õppeainete, näiteks matemaatika, loodusteaduste ja võõrkeelte puhul. Õpetajate puudus on samuti seotud koolisüsteemi killustatusega, kuna pooltel kõigist alg- ja põhikoolidest on vähem kui 150 õpilast. Ebasoodsas olukorras õpilaste suure osakaaluga koolid kannatavad üldjuhul eriti suurel määral kvalifitseeritud õpetajate puuduse all. Rohkem kui pooled õpetajahariduse eriala lõpetanutest asuvad tööle muul ametikohal, kuna õpetajate töökoormus on suur ja nad saavad madalat palka, eelkõige oma karjääri alustades. Lisaks sellele jätab koolide keskne juhtimine koolidirektoritele piiratud iseseisvuse ja vahendid õppekvaliteedi parandamiseks.

- (25) Tervisenäitajad on enamikust liikmesriikidest halvemad, mis kajastab nii ebatervislikke eluviise kui ka tervishoiuteenuste piiratud tulemuslikkust. Suitsetamise, alkoholi liigtarvitamise ja ülekaalu levik on liidu suurimate hulgas. Ungarlastel on liidus kõige suurem tõenäosus surra enneaegselt halva õhukvaliteedi tõttu. Välditavate surmade arv on liidu üks suurimaid, mis on osaliselt seletatav sõeluuringute ja esmatasandi tervishoiu juhtimise ebapiisavusega. Kvaliteetse arstiabi kättesaadavuse osas esineb olulist sotsiaal-majanduslikku ebavõrdsust, mille põhjustab märkimisväärne tervishoiutöötajate, eelkõige üldarstide ja medõdede puudus. Haiglavõrgustik on killustatud ja sellel on palju haigla voodikohti. Ungari patsiendid veedavad liidu riikidest haiglas kõige rohkem aega, kuna päevaste kirurgiaprotseduuride elluviimise määr on jäänud liidu keskmisega võrreldes madalaks. Hiljutised reformid on julgustanud üldarste tegema koostööd, mis peaks teenuste osutamist parandama. On võetud märkimisväärseid meetmeid, et kõrvaldada jootraha maksed ja vähendada arstide puudust.
- (26) Korruptsiooni soodustavad puudulikud sõltumatud kontrollimehhanismid ning poliitika ja teatavate äriühingute tihe omavaheline seotus. Tõsiste süüdistuste korral puudub süstemaatiliselt otsustav tegevus kõrgete ametnike või nende lähikondlastega seotud korruptsioonijuhtumite uurimiseks ja nende eest süüdistuste esitamiseks. Uurimiste lõpetamise otsustega seotud vastutus on jätkuvalt muret tekitav, kuna puuduvad tõhusad õiguskaitsevahendid, et vaidlustada prokuratuuri otsused mitte esitada süüdistusi väidetavate kuritegude eest. Korruptsioonivastase võitluse raamistikku nõrgendab veelgi kodanikujärelevalve võimaluste kahanemine, mille põhjuseks on meediavabaduse piiramine, kodanikuühiskonna organisatsioonide suhtes vaenulik keskkond ning korduvad probleemid läbipaistvust ja avaliku teabe kättesaadavust käsitlevate õigusnormide kohaldamisel. 2021. aasta detsembris lükkas valitsus enamike oma aastate 2020–2022 korruptsioonivastase võitluse strateegia meetmete rakendamise edasi¹⁷.

¹⁷ Komisjon saatis Ungarile 27. aprillil kirja kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määruse (EL, Euratom) 2020/2092 (mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks) artikli 6 lõikega 1 (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 1).

- (27) Õigussüsteemi sõltumatus, tõhusus ja kvaliteet on üliolulised ettevõtjate ligitõmbamiseks ja majanduskasvu võimaldamiseks. Jätkuvalt on põhjust muretseda kohtute sõltumatuse pärast. Riiklikul kohtute nõukogul on jätkuvalt probleeme riikliku kohtute ameti esimehe volituste tasakaalustamisel. Ülemkohtu eesistuja valimise eeskirjad tekitavad riski, et riigi kõige kõrgemat kohut saab poliitiliselt mõjutada. Juhtumite jaotamise kava ebapiisav läbipaistvus ei võimalda osalistel kontrollida, kas nende puhul on kasutatud põhjendamatult kaalutusõigust. Küsimusi on tekitanud, milline roll on tavakohtute otsuste läbivaatamisel konstitutsioonikohtul, mis koosneb parlamendi poolt ilma kohtusüsteemi osalemiseta valitud liikmetest.
- (28) Ungaril on teiste liikmesriikidega võrreldes nõrgad tulemused sotsiaaldialoogi, esmaste õigusaktide koostamisse sidusrühmade kaasamise, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonnaga konsulteerimise ning tõendus põhiste vahendite kasutamise valdkonnas. Riiklike eeskirju, mis käsitlevad õigusaktide eelnõude puhul korraldatavaid kohustuslikke avalikke konsultatsioone ja nende mõjuhinnanguid, on süstemaatiliselt eiratud. Nende õigusaktide arv, mille asjus on korraldatud konsultatsioon, on viimastel aastatel märkimisväärselt vähenenud.
- (29) Maksusüsteemi edasiseks parandamiseks on võetud meetmeid, kuid probleeme on endiselt. Tööjõu maksukoormus on vähenenud, kuid on paljude madalapalgaliste töötajate jaoks ikka kõrge. Sektoripõhised maksud ja väikeste maksude suur arv muudavad maksusüsteemi keerukaks ja suurendavad nõuete täitmisega seotud kulusid, eelkõige väiksemate ettevõtjate puhul.

(30) Regulatiivsed tõkked ja riigi sekkumine tooteturgul takistavad tõhusate ettevõtete väljavalimist ja piiravad konkurentsi. Konkurentsialase kontrolli sihtotstarbelised erandid ettevõtete tehingutele takistavad turu toimimist ja pärsivad investeringuid. Samuti on probleem õigusraamistiku prognoosimatus, eriti jaemüügisektoris, mida käsitlevaid õigusnorme on viimastel aastatel sageli muudetud. Eeskirjad ja maksud võivad takistada ettevõtetel kasvada, eelkõige jaemüügi ja kommunaalteenuste valdkonnas. Kutsealade reguleerimine on endiselt piirav. Aeglased ja kulukad maksejõuetusmenetlused võivad takistada raskustes olevate ettevõtete restruktureerimist. Hanketurg on jätkuvalt haavatav konkurentsivastastele tavadele. Ainult ühe pakkujaga menetluste tulemusena sõlmitud lepingute osakaal on üks liidu kõrgemaid. Ametiasutused parandasid riigihangete nõuete täitmise järelevalvet vastusena liidu vahendite juhtimise valdkonnas 2014., 2015. ja 2017. aastal tehtud komisjoni järjestikuste auditite käigus saadud varasematele tulemustele, milles tehti kindlaks märkimisväärsed süsteemsed puudused ja ebakõlad, eelkõige raamlepingute kasutamise puhul. Kõigi varem kindlaks tehtud puuduste täielikku kõrvaldamist tuleb veel praktikas jälgida. Hiljuti tekkisid uued riskid seoses avalikes huvides usaldushalduste näilise väljajätmisega riigihanke-eeskirjade kohaldamisalast. 2021. aasta veebruaris seadis valitsus ise ambitsioonika eesmärgi vähendada ainult ühe pakkujaga riigihankemenetluste osakaalu vähem kui 15 %-le, kuigi ta ei määranud selleks kindlat ajakava.

- (31) Üleminek kliimaneturaalsele majandusele on veel varajases etapis. Kliimamuutused, sealhulgas põuad ja üleujutused, ohustavad märkimisväärselt poolt Ungari territooriumist. See tekitab vajaduse kestlike kliimamuutustega kohanemise meetmete järele, eelkõige loodusliku veesidumise kaudu, sh taastades loomuliku hüdroloogilise režiimi, kohandades põllumajandustavasid ning jälgides hoolikalt põhja- ja pinnaveevõttu niisutamise eesmärgil. Jätkuvalt valmistavad muret õhu- ja veekvaliteet. Peamised õhusaaste allikad on tahkekütuse põletamine eluasemesektoris, põllumajandus ja transpordisektori heide. Suur osa joogiveevarustusvõrgust on halvas seisukorras ja õiguskeskkond takistab sinna investeerimist. Ringmajandus on ikka veel algfaasis, olmejäätmete ringlussevõtt on vähearenenud ja majanduslikud vahendid on ebapiisavad, et lahendada keskkonnaprobleeme. Valitsus korraldas jäätmekäitluse etapiviisiliselt ümber. Muudatused piirasid konkurentsi selles sektoris ning nende kõrvalmõjuna vähenes tõhusus ja ringlussevõtu määr. Rohepöörde tõttu tõenäoliselt tähtsust kaotavates või ümberkujundatavates sektorites töötab peaaegu ligikaudu 4 % kõigist töolistest, kes võivad eelkõige vajada täiendus- ja ümberõpet. Tööjõupuudus energeetikasektoris võib takistada üleminekut kliimaneturaalsusele.
- (32) Transporditaristut iseloomustab tihe kiirteede ja elektriraudteede võrgustik. Ungari transpordisektori heitkogused on märkimisväärselt suurenenud ja sellest hakkab kiiresti saama kõige suuremate heitkogustega sektor. Ungari on üks kõige rohkemate liiklusummikutega liikmesriikidest, kusjuures juhi kohta kaotatakse linnapiirkondades üha rohkem tunde. Hiljuti registreeritud heiteta sõiduautode osakaal ja laadimispunktide arv kasvab pidevalt. Kuigi Ungari on vastavate näitajate poolest teiste selle piirkonna riikide hulgas juhtpositsioonil, jäävad need ikka alla liidu keskmise.

- (33) Teadusuuringud ja innovatsioon on pikaajalise majanduskasvu ja konkurentsivõime jaoks kriitilise tähtsusega. Ungari on esilekerkiv innovaator. Teadus- ja arendustegevusele tehtavad kulutused suurenevad ja jõudsid 2020. aastal 1,61 %-ni SKPst. Innovatsiooni takistab peamiselt kõrge kvalifikatsiooniga töötajate puudumine. Kolmanda taseme hariduse omandamise määr on üks liidu madalamatest. Hiljutine füüsilise isiku tulumaksu vabastus noortele töötajatele ja muud akadeemilist haridust tõkestavad struktuursed muudatused vähendavad kõrghariduse atraktiivsust. Digioskused ning ettevõtete ja avaliku sektori asutuste digitehnoloogia kasutamine on jätkuvalt alla liidu keskmise.
- (34) Versailles' deklaratsioonis liidu riigipeadelt ja valitsusjuhtidelt saadud volituste kohaselt soovitakse komisjoni ettepanekuga kava „REPowerEU“ kohta kaotada järk-järgult võimalikult kiiresti liidu sõltuvus Venemaalt imporditavast fossiilkütusest. Selleks kavatses komisjon määrata dialoogis liikmesriikidega kindlaks kõige sobivamad projektid, investeeringud ja reformid riiklikul, piirkondlikul ja liidu tasandil. Nende meetmete eesmärk on vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest ja suunata fossiilkütuste import Venemaalt eemale.

(35) Ungari energiasektor sõltub suurel määral Venemaal pärinevast fossiilkütusest. 2020. aasta andmete¹⁸ kohaselt pärineb peaaegu kogu imporditud maagaas Venemaalt (95 % võrreldes liidu keskmisega 44 %). Sõltuvus Venemaast on nafta puhul samuti üle liidu keskmise (61 % võrreldes 26 %ga), aga kivisöe puhul jääb see alla liidu keskmise (22 % võrreldes 54 %ga). Maagaasi osakaal energiaallikate jaotuses on liidu keskmisest suurem (35 % võrreldes 24 %ga), samas kui nafta (30 % võrreldes 33 %ga) ja kivisöe (7 % võrreldes 11 %ga) osakaal on väiksem. Taastuvate energiaallikate osakaal 13,9 % summaarsest energia lõpptarbimisest on üks liidu väiksemaid. Ungari kavatseb tugineda rohkem päikseenergiale, samas kui tuule- ja geotermilise energia potentsiaal on siiani alakasutatud. Elektrivõrku on vaja teha investeeringuid, näiteks arukad arvestid, tootvate tarbijate kavad, energiakogukonnad ja dünaamiline hinnakujundus, et edendada suuremat taastuenergia kasutust. Lisaks sellele võiks lihtsustada menetlusi, mille alusel lubatakse paigaldada taastuvaid energiaallikaid kasutavaid seadmestikke. Gaasiga seotud uued taristu- ja võrguinvesteeringud peaksid võimaluse korral olema tulevikukindlad, et hõlbustada nende pikaajalist kestlikkust tulevikus säästvatele kütustele kohandamise kaudu. Sõltuvuse edasiseks vähendamiseks on palju võimalusi suurendada energiatõhusust elamusektoris. Uute elamute suhtes rangemate keskkonnanõuete kohaldamist lükati edasi 18 kuu võrra kuni 2022. aasta juunini. Praegune elamute renoveerimise programm ei keskendu energiatõhususele ja selles ei saa tegelikkuses osaleda kõige haavatavamad pered. Reguleeritud energiahindade ühtlaselt madal tase, mis ei sõltu kodumajapidamise sissetulekust ega tarbimise määra, suurendab sissetulekute ebavõrdsust ja ei ajenda energiat säästma. Paketi „Eesmärk 55“ eesmärkide saavutamiseks tuleb Ungaril veelgi vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning suurendada taastuenergia tootmist ja energiatõhusust.

¹⁸ Eurostat (2020), Venemaa impordi osakaal vastavalt maagaasi, toornafta ja kivisöe koguimpordis. ELi 27 liikmesriigi keskmine koguimport põhineb ELi 27 liikmesriigi välisel impordil. Ungari puhul hõlmab koguimport liidusisest kaubavahetust. Toornafta ei hõlma rafineeritud naftatooteid. Tuleb märkida, et kuigi Ungari sõltub suurel määral Venemaalt gaasi impordist, ekspordib Ungari märkimisväärses koguses gaasi naaberriikidesse. Seega on Ungari sõltuvus gaasist sisetarbimiseks tõenäoliselt teatatud näitajatest väiksem, kuigi siiski märkimisväärne.

- (36) Kuigi kliimaneutraalsusele ülemineku ja fossiilkütustest loobumise kiirendamine tekitab mitmes sektoris märkimisväärseid ümberkorralduskulusid, saab Ungari ühtekuuluvuspoliitika raames kasutada õiglase ülemineku mehhanismi, et leevendada ülemineku sotsiaal-majanduslikku mõju kõige enam mõjutatud piirkondades. Lisaks saab Ungari kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1057¹⁹ loodud Euroopa Sotsiaalfond+, et parandada tööhõivevõimalusi ja tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust.
- (37) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2022. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus²⁰ kajastub soovitusel 1,

SOOVITAB Ungaril võtta 2022. ja 2023. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv oleks kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga, võttes arvesse jätkuvat ajutist ja suunatud toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, mis on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Olla valmis kohandama jooksvaid kulusi vastavalt muutuvale olukorrale. Suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut ning muid liidu vahendeid. Järgida pärast 2023. aastat eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne keskpika perioodi eelarvepositsioon. Täiustada pensionisüsteemi pikaajalist kestlikkust, säilitades nõuetekohasust, eelkõige sissetulekute ebavõrdsuse kõrvaldamise teel.
2. Viia kiiresti lõpule komisjoniga peetavad läbirääkimised 2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika programmidokumentide üle, et alustada nende rakendamist.

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013 (ELT L 231, 30.6.2021, lk 21).

²⁰ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

3. Jätkata kõige haavatavamate rühmade integreerimist tööturul, eelkõige täiendusõppe kaudu, ning pikendada töötushüvitiste tasumise aega. Parandada sotsiaalabi piisavust ning tagada kõigile juurdepääs olulistele teenustele ja nõuetekohasele eluasemele. Parandada haridustulemusi ja suurendada ebasoodsas olukorras olevate rühmade, eelkõige romade osalemist kvaliteetses tavahariduses. Parandada kvaliteetse ennetava ja esmatasandi arstiabi juurdepääsetavust.
4. Tugevdada korrupsioonivastast raamistikku, sealhulgas prokuratuuri jõupingutuste ja avaliku teabe kättesaadavuse parandamise abil, ning tugevdada kohtute sõltumatust. Parandada otsustusprotsessi kvaliteeti ja läbipaistvust tulemusliku sotsiaaldialogi ja teiste sidusrühmade kaasamise kaudu ning korrapäraste mõjuhinnangute kaudu. Jätkata maksusüsteemi lihtsustamist. Parandada regulatiivset ennustatavust ja konkurentsi teenussektoris, eelkõige jaemüügi ja kommunaalteenuste puhul, ning teha korrapäraselt äritehingute konkurentsialast kontrolli. Suurendada konkurentsi riigihangete puhul.
5. Edendada reforme ja investeeringuid kestliku veemajanduse ja jäätmekäitluse, ringmajanduse, ettevõtete digiülemineku, rohe- ja digioskuste ning teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.
6. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest, kiirendades taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, eelkõige lihtsustades lubade väljastamise menetlusi ning täiustades elektritaristut. Mitmekesistada fossiilkütuste importi, muu hulgas tugevdades omavahelisi ühendusi teiste riikide osalusel. Vähendada hoonete ja transpordi sõltuvust fossiilkütustest, suurendades kõigi jaoks energiatõhususe tagamise meetmete valdkonnas tehtavaid jõupingutusi, eeskätt mis puudutab elamuid ja keskkonda säästvat transporti, seda eelkõige elektrifitseerimise kaudu.

Brüssel,

Nõukogu nimel

eesistuja